

Arcibiskup Vasiľ píše opäť o sv. Cyrilovi a Metodovi, pútnikoch v Ríme

Vatikán 22. augusta (RV) - Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu zverejnila vo svojom vysielaní tretiu časť rubriky o sv. Cyrilovi a Metodovi. Pripravil ju arcibiskup Cyril Vasiľ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi. Rubriku prinášame v plnom znení.

III. Vysviacky a primície slovanských učeníkov

Ďalšie konkrétne zastávky a pamätné miesta na slovanských apoštolov v Ríme sú spojené s vysviackami slovanských učeníkov a s bohoslužbami, ktoré tu títo slávil. Sv. Metod prijal najprv kňazskú vysviacku z rúk pápeža Hadriána II. v bazilike sv. Petra, ako to dosvedčuje Život Metoda: „Hadrián položil slovienske evanjelium na oltár svätého Petra apoštola. I vysvätil za kňaza blahoslaveného Metoda.“ (ŽM VI). Priebeh vysviacok ďalších učeníkov uvádza Život Konštantína takto: „Potom kázal pápež dvom biskupom, Formosovi a Gauderichovi, vysvätiť slovienskych učeníkov. A ako ich vysvätili, hneď spievali liturgiu v chráme svätého Petra apoštola slovienskym jazykom. A v druhý deň spievali v chráme svätej Petronily. A v tretí deň spievali v chráme sv. Andreja a potom zas v chráme veľkého učiteľa sveta, Pavla apoštola, a celú noc spievali chválospevy po sloviensky, a ráno zasa liturgiu nad jeho svätým hrobom a mali na pomoc biskupa Arzenia, jedného zo siedmich biskupov a Anastázia bibliotekára.“ (ŽK XVII)

Citované miesta zo staroslovienskych životopisov nám teda rozširujú topografiu cyrilometodských rímskych miest o tieto lokality: bazilika sv. Petra, bazilika sv. Pavla, chrám sv. Petronily a chrám sv. Andreja. Pri prvých dvoch je nám ich lokalizácia jasná. Chrám sv. Petra samozrejme nemal dnešnú podobu, keďže v 9. storočí ešte stála mohutná bazilika (220 m dlhá), ktorú nad hrobom sv. Petra postavil v rokoch 324-329 cisár Konštantín. Táto slúžila svojmu účelu prakticky do polovice 15. storočia, keď roku 1451 pápež Mikuláš V. vydal bulu o začiatku výstavby novej baziliky (jej stavba bola zakončená až r. 1629). Aj bazilika apoštola národov sv. Pavla, ktorá stojí na ostijskej ceste, už za hradbami mesta Ríma, mala v čase solúnskych bratov inú podobu. Po veľkom požiari roku 1823 sa z pôvodnej päťloďovej baziliky postavenej v rokoch 386-410 zachovali iba niektoré časti, ako napr. nádherná mozaika v apside, ktorú v 5. storočí venovala cisárovná Gala Placida, či niektoré podobizne pápežov prvých piatich storočí.

Obe tieto baziliky (Sv. Petra a sv. Pavla za hradbami) patria k „povinným“ zastávkam väčšiny pútnikov – pre nás sa okrem spomienky na „kniežatá apoštolov“ sv. Petra a Pavla spájajú aj so spomienkou na slovanských apoštolov sv. Konštantína-Cyrila Metoda a ich učeníkov, ktorí tu „spievali liturgiu“ a „celú noc spievali chválospevy po sloviensky“. Chrám sv. Petronily dnes nemôžeme navštíviť, pretože už neexistuje. Postavil ho pápež Štefan II. (752-757), mal podobu rotundy a nachádzal sa na juh od starej Konštantínovej baziliky sv. Petra. Od 5. storočia bol pôvodne hrobkou rímskych cisárov a od 8. storočia bol pod osobitnou opaterou franských kráľov. Pri výstavbe novej svätopeterskej baziliky bol chrám roku 1520 zbúraný.

Spomedzi chrámov, v ktorých učeníci slovanských apoštolov slúžili svoje primičné liturgie, je najproblematickejším presné určenie chrámu sv. Andreja. V Ríme totiž bolo v tom čase viacero kultových miest zasvätených sv. Andrejovi. Zoznam chrámov v Liber Pontificalis z čias pápeža Leva III. z roku 806 uvádza dva chrámy, štyri kláštory a jednu kaplnku sv. Andreja. Prof. Lacko usudzoval, že chrám sv. Andreja spomínaný v Živote Konštantína „bol na Monte Celio, kde na jeho mieste dnes stojí chrám sv. Gregora Veľkého.“ V tom prípade by išlo o chrám a kláštor, ktorý sv. Gregor Veľký založil vo svojom rodnom dome okolo roku

580. Avšak prof. Lacko neuvádza pre toto svoje tvrdenie žiadne osobitné argumenty. Preto musíme uvážiť aj to, že jeden z menovaných chrámov sv. Andreja, ktorý založil pápež Simachus (498 - 514), bol pri starej svätopeterskej bazilike, vedľa už spomínaného chrámu sv. Petronily a podobne zrúcaný (okolo r. 1590) pri stavbe dnešného chrámu sv. Petra. Aj v texte Života Konštantína sa oba tieto chrámy, sv. Petronila a sv. Andrej, spomínajú jeden za druhým. Preto si môžeme predstaviť, že práve v ňom slovanskí novokňazi „v tretí deň spievali“.

Rovnako pravdepodobnou je však aj možnosť, že novoposvätení slovanskí kňazi slávil jednu zo svojich liturgií v ecclesia beati Andreae apostoli quae ponitur iuxta praesepem, teda v chráme sv. Andreja pri jasličkách, (pri bazilike P. Márie u jasličiek - S. Maria Maggiore), ktorý bol neďaleko (ani nie 200 m) aj od ich predpokladaného bydliska u sv. Praxedy. Tento chrám mal veľmi pohnutú históriu. Za čias pápeža Simplicia (468-483) gótsky šľachtic Flavius Valila dal prestavať a ozdobiť časť staršieho paláca konzula Junia Bassa (bol prefektom mesta Ríma v roku 359). Na začiatku 7. storočia tu vznikol kláštor, ktorý mala založiť patricijka Barbara, dobrá známa sv. Gregora Veľkého. Aj preto sa stretávame s jeho pomenovaním ako S. Andrea cata Barbara patricia. Na mieste tohto chrámu dnes stojí Pápežský ústav východných štúdií a Pápežské ruské kolégium - Russicum. S troškou benevolencie a fantázie teda môžeme usudzovať, že práve na meste, kde možno naši učenici prvýkrát „spievali chválospevy po sloviensky“, dnes existujú dve významné inštitúcie nerozlučne spojené s kresťanským východom. Kolégium Russicum malo za prvého rektora slovenského jezuitu pátra Vendelína Javorku a aj vďaka tomu, že sa v ňom denne „spieva liturgiu ... slovienskym jazykom“, toto kolégium vychovalo generácie kňazov horlivo sa venujúcich apoštolátu medzi slovanskými národmi. Pápežský ústav východných štúdií, ktorého dlhoročným profesorom bol práve veľký znalec cyrilometodskej problematiky páter Michal Lacko, pokračuje v rozvoji a prehlbovaní východných cirkevných vied, čím sa nepriamo napája na vedeckú, jazykovednú, liturgickú a právnickú činnosť sv. Konštantína-Cyrila a sv. Metoda.

Arcibiskup Cyril Vasil'